REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena: la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner., Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iuliu Leopold (VII Erzsébet-körut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o serie garmond pe o colónă 10 banĭ pentru o publicare. Publicărĭ maĭ dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 banĭ

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXVII.

„GAZETA" iese în fie-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 24 cor., pe șese lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor.
N-riĭ de Dumineca 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Dumineca 8 fr. pe an.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-niĭ colectorĭ.
Abonamentul pentru Brasov
Administrațiunea, Piața mare, Têrgul Inului Nr. 30. etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése lunĭ 10 cor., pe treĭ lunĭ 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe șése lunĭ 12 cor., pe treĭ lunĭ 6 cor. — Un esemplar 10 banĭ. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 202. Brașov, Dumineca 12 (25) Septemvrie 1904.

Austria, Ungaria și „iredentismul".

II.

E interesant și caracteristic, că în urma espunerilor distinsului istoric și profesor universitar Villari despre irredentismul italian în legătură cu stările din Austria, un ḑiar maghiar din cele maĭ rĕspândite se vede îndemnat a vorbi despre „irredentismul" din Ungaria.

„Avem și noĭ irredentiștiĭ noștri", esclamă cronicarul luĭ „Budapesti Hirlap". Acésta e în sine o mărturisire prețiósă, căcĭ nu-ĭ tocmaĭ de mult, de când un ministru președinte mult adorat de numita fóie susținea, că cestiune de naționalitate nicĭ n'ar esista în Ungaria.

Eĭ bine, de unde rĕsar deodată „irredentiștiĭ" Ungarieĭ, décă acéstă țéră numaĭ are nicĭ în clin nicĭ în mânecă cu cestiunĭ de naționalitate?

Cu tóte aceste „Budapesti Hirlap", vorbind de articolul din „N. fr. Presse" al luĭ Villari, afirmă sus și tare, că „Austria îșĭ are și ea irredentiștiĭ sĕĭ întocmaĭ ca Ungaria"; „Budapesti Hirl." ḑice acésta, între aĭ căruĭ colaboratorĭ se află și Iancso Benedek, care pe timpul luĭ Banffy a jucat un rol în așa ḑisa „secțiune a naționalităților" și trece de mare cunoscĕtor al relațiilor naționilor din Ungaria.

Vorbind de irredentismul italian profesorul Villari susține, că acestuĭ irredentism între Italieniĭ din provinciile austriace Trento (Tirolul sudic), Triest și Istria nu i-a dat nascere, decât nemulțumirea cu starea lor politică și cu modul de tractare din partea guvernelor austriace. Italienilor nu li-se dă autonomia, ce-o pretind, și sunt administrațĭ într'un mod ce nu corespunde intereselor desvoltăriĭ lor naționale. Acesta e primul isvor al nemulțumiriĭ. Cel maĭ mare rĕu resultă însĕ din cestiunea de limbă. Irredentismul se nasce pretutindenĭ în comunele italiene unde se înființéză asilurĭ de copiĭ și școle germane și de unde limba italiană este alungată.

In modul acesta argumentéză Villari ca sĕ dovedéscă, că rădĕcina irredentismuluĭ italian e a se căuta în stările politice și administrative din provinciile italiane ale Austrieĭ și că prin urmare el vine de la Italieniĭ din Austria în Italia și nu e propagat de aicĭ în țerile austriace.

Fóia maghiară, punêndu-se pe basa de argumentare a luĭ Villari și vorbind de „irredentismul" din Ungaria, admite prin urmare, că aceleașĭ cause de nemulțumire ar fi produs și aicĭ aceleașĭ simptome; se laudă însĕ, că Ungaria, care înaintea șovinistilor maghiarĭ ocupă o posițiune cu totul exemtă în centrul globuluĭ pămêntesc și nu pare supusă acelor legĭ firescĭ ca alte țerĭ, póte suporta fără de grije și scădere nemulțumirea popórelor sale, fiind-că „rassa maghiară alcătuitóre de stat în urma situațiuneĭ sale și a trecutuluĭ sĕu istoric ar fi imună de acéstă bólă" (a irredentismuluĭ).

Pentru Austria e dér forte incomod și supĕrăcios irredentismul Italienilor din Triest, Trento, Istria și Dalmația, pentru Ungaria însĕ nemulțumirea Românilor, Slavilor, și a Germanilor e numaĭ flóre la urechie, fiind-că, vedețĭ bine, dumnealor alcătuitoriĭ de stat așa au aranjat și organisat tóte lucrurile, încât națiunea maghiară e Alfa și Omega și națiunile nemaghiare numaĭ numără nimic în viața publică, decĭ nu au nicĭ dreptul de a se plânge, că sunt nedreptățite și prin urmare nicĭ dreptul de a fi nemulțumite. Ce deosebire între milióne de aicĭ și între sutele de miĭ de Italienĭ din Austria, carĭ sunt pe cale de a dobêndi pentru dênșiĭ și o universitate italiană!

Libertatea și drepturile, de carĭ se bucură maĭ mult sĕu maĭ puțin națiunile din Austria nu sunt pentru ceĭ de la „Budapesti Hirlap" decât evoluția modernă a statuluĭ austriac, care firesce nu consună nicĭ decum cu evoluția modernă a statuluĭ ungar.

Acésta evoluție în direcție de tot contrară, politica și sistemul de guvernare cu totul deosebit, după cum constată însușĭ cronicarul fóieĭ maghiare, nu împedecă însĕ de loc ca nemulțumirea sĕ esiste și în Ungaria, ca prin urmare și acésta sĕ-șĭ aibă irredentismul sĕu.

De ce natură este și póte fi acest „irredentism" și în ce s'asémĕnă și se deosebesce de irredentismul italian vom arăta într'un alt articol.

Adunarea generală a „Asociațiuniĭ".

(Raport special al „Gaz. Trans.")

***Timișóra,** 22 Sept.*

Era de prevĕḑut succesul cel mare, ce l'a avut „Asociațiunea" la Timișóra.

Cu multă inimă și dragoste pentru cestiunile culturale românescĭ, ceĭ din Bănatul Timișan șĭ-au dat tótă silința sĕ ridice la nivel înalt adunarea, chemată la eĭ. Totul a fost imposant și tóte s'au petrecut într'o atmosferă solemnă. Séra de cunoscință a fost caracterisată prin demnitatea și intimitatea, care dă astor fel de ocasiunĭ ceva impunĕtor.

Serviciul divin, cele două ședințe, concertul și balul, tóte s'au petrecut în cea maĭ mare și în cea maĭ seriósă frumusețe. Lumea alésă, deșĭ cam luxósă, va păstra o frumósă amintire de la acéstă adunare.

Ḑiua întâiŭ — Miercurĭ 21 Sept.

Cu o pompă deosebită s'a celebrat Miercurĭ diminéța serviciul divin în ambele bisericĭ românescĭ. In biserica gr. or. au servit d-niĭ: protopop Dr. Traian *Putici*, asistat de preotul militar *Bugariu* și de preotul *Mateiŭ* din Fabric. In biserica gr. cat. au servit Revdss. d-n canonic I. *Boroș* (Lugoș) asistat de vicarul Hațegului Dr. Iacob *Radu*, George *Trăilă* (Timișóra), Liviu *Iancu* (Visag) și George *Munteanu* (Gilad). Protopopul G. *Trăilă* a rostit predica ocasională.

Ședința I.

S'a deschis la órele 11·20 în fața unuĭ numeros public, de către delegatul comitetuluĭ central d-l Dr. Liviu *Lemenyi* printr'un discurs, pe care Vi l'am trimis cu posta de erĭ. (L'am publicat deja în numĕrul de erĭ al fóieĭ — Red.)

După discursul de deschidere, d-l Emanoil *Ungureanu*, directorul despărțĕmêntuluĭ „Timișóra", a salutat „Asociațiunea" printr'un discurs, care a făcut o adêncă impresie asupra publicului. (Și acest discurs l'am publicat deja erĭ—Red.)

D-l Dr. *Dobrin*, ca representant al „Societățiĭ pentru crearea unuĭ fond de teatru român" salută „Asociațiunea" prin cuvinte alese. D-l Dobrin a ḑis între altele:

„Ca sóre și lună îșĭ au dér aceste două marĭ societățĭ menirea lor în viéța nóstră culturală, ele sunt chemate, ca mână în mână muncind sĕ ne consolideze cultura românéscă. Aicĭ desbinarea nu are loc și invidia, — poreclită maĭ deunăḑĭ, nimerit, „marea bólă națională" — nu-ĭ ertat sĕ bântue în aceste înalte foculare întregitóre ale nemuluĭ nostru.

„Grijind ast-fel de promovarea culturei și convinșĭ înaintașiĭ noștri, că în viéța unuĭ popor, la care consciența individualitățiĭ sale tot-déuna a fost vie și va fi și în viitor pe lângă tóte pedecile ce i-se pun, pe lângă cultură, bună starea jócă un rol dirimător — au dat impuls înființăreĭ băncilor nóstre și asociarilor economice, chemate sĕ asigure consolidarea și forța culturei naționale. Și acest pas a fost natural.

„E sigur, că băncile nóstre încă îșĭ au activitatea lor binecuvêntată, décă stau în serviciul ideeĭ fundamentale, din care au rĕsărit, și nu se pierd pe povêrnișe, carĭ duc la distrugerea națională. Acestea ar trebui sĕ fie tot-déuna fundamentul și stâlpiĭ, carĭ sprijinesc și supórtă grandiosul edificiu al cultureĭ naționale"....

A luat apoĭ cuvêntul d-l Dr Nic. *Oncu* salutând adunarea în numele „Asociațiuneĭ naționale aradane pentru literatura și cultura română", accentuând cu deosebire, că una suntem în limbă, una suntem în sentimente și un singur, singur și sublim scop avem cu toțiĭ: cultura limbeĭ și a literatureĭ române, singura cale și unicul mijloc prin care se manifestă, se afirmă și trăesce un popor.

Președintele mulțumesce vorbitorilor exprimându-șĭ dorința, ca reuniunile surorĭ, conlucrând în deplină armonie pentru înaintarea poporuluĭ, sĕ trăéscă, crescă și înflorescă.

După acestea se numesce notar ad hoc d-l Dr. Vasile *Bologa* și pe urmă se trece la ordinea de ḑi: presentarea *raportuluĭ comitetuluĭ*. Acest raport fiind publicat în organul „Asociațiuneĭ", se consideră cetit. Raportul încheie cu următórele propunerĭ:

a) a lua act în general de raportul comitetuluĭ central; b) a da espresiune dureriĭ sale pentru perderea membrilor decedațĭ în anul din urmă; c) a lua act de demisiunea d-luĭ Al. de Mocsonyi din postul de president și a-l alege president onorar, ér pe d-niĭ P. Cosma și I. Vulcan membri onorarĭ aĭ „Asociațiuniĭ"; d) a alege pentru un nou period de 3 anĭ pe membriĭ comitetuluĭ central, pe presidentul și vice-presidentul „Asociațiuniĭ"; e) a decide asupra propunerii presentate în raportul special pentru îndeplinirea postuluĭ de prim-secretar; f) a aproba darea de sémă despre gestiunea financiară a anuluĭ 1903 și a da comitetuluĭ central absolutorul pentru acéstă gestiune; g) a aproba proiectul de budget pentru anul viitor; h) a primi propunerile presentate în cestiunea Museuluĭ; i) a lua act de decisiunea ședințeĭ plenare a Secțiunilor scientifice-literare, cu privire la stabilirea programuluĭ de acțiune al acestora.

S'au ales apoĭ *comisiunile*: a) pentru esaminarea raportuluĭ general: Dr. N. Oncu, Ilie Trăilă, Ioan Boroș, I. Budințianu și Dr. V. Branisce; b) pentru censurarea socotelilor: Dr. N. Comșa, Dr. Isidor Pop, Dr. A. Oprea; c) pentru înscrierea membrilor: Dr. A. Cosma, Romul Cărăbaș și Dr. G. Adam; d) pentru candidarea membrilor în comitet: Gerasim Sêrbu, Dr. Aurel Isacu, Dr. N. Vecerdea, Ioan Pepa și Ioan Pinciu.

Cu acestea terminându-se ordinea de ḑi, ședința primă se închide.

La órele $2^1/_2$ s'a început *banchetul*, ér séra *concertul*. Despre aceste voiŭ raporta în detail în alt numĕr. Pentru aḑĭ trec la

Ḑiua a doua. — Joi 22 Sept.

Ședința II.

S'a deschis la órele 10 a. m. sub presidiul d-luĭ Dr. L. Lemenyi. Conform ordineĭ de ḑi urméză rapórtele comisiunilor.

Referentul comisiuneĭ pentru esaminarea raportuluĭ general, d l Dr. *Branisce*, face o lungă reprivire asupra activitățiĭ comitetuluĭ în anul de gestiune 1903, relevând între altele treĭ momente principale: terminarea „Enciclopedieĭ Române", activitatea secțiunilor literare-scientifice și Museul etnografic. Comisiunea cu însuflețire ia act despre propunerea comitetuluĭ privitóre la alegerea de *președinte onorar* a d-luĭ Dr. Alex. *Mocsonyi*, „acéstă ilustrație a nemuluĭ", cum îl numesce referentul comisiuneĭ. Propunerea e pusă la vot și e primită unanim cu mare însuflețire. Tot-odată comisiunea se alătură din tótă inima la propunerea comitetuluĭ, ca d-l Partenie *Cosma*, care de 25 anĭ neîntrerupt a stat în serviciul comitetuluĭ central, și d-l Iosif *Vulcan* din prilegiul jubileuluĭ sĕu de 40 anĭ ca director al revisteĭ „Familia", sĕ fie aleșĭ *membriĭ onorarĭ* aĭ „Asociațiuneĭ". Adunarea îĭ aclamă cu însuflețire. Maĭ departe se dă espresiune condolențelor pentru pierderea membrilor decedațĭ în cursul anuluĭ.

Referentul face apoĭ o lungă espunere în cestiunea prim-secretariatuluĭ. Relevă istoricul acesteĭ cestiunĭ, de altfel pe larg espusă și în raportul din Anale. La sfirșit rógă adunarea sĕ priméscă propunerea comitetuluĭ și se admită revocarea demisiuneĭ d-luĭ Dr. Diaconovich, considerând astfel „crisa acésta secretarială" de aplanată. — Adunarea primesce.

Referentul, continuând, trece apoĭ în revistă celelalte puncte din raportul comitetuluĭ. Intre altele constată sporirea numĕruluĭ membrilor, dér în acelașĭ timp arată, că acéstă sporire nicĭ pe departe nu stă în raport cu numĕrul Românilor ce locuesc în ținuturile peste carĭ „Asociațiunea" îșĭ estinde aḑĭ activitatea. Face un călduros apel către ceĭ presențĭ, conjurându-ĭ sĕ se facă toțĭ apostoliĭ aĭ nisuințelor „Asociațiuneĭ" ca astfel toțĭ Româniĭ sĕ se înroleze sub stégul acesteĭ instituțiunĭ culturale. Arată maĭ departe activitatea singuraticelor despărțĕminte, între carĭ unele, ca „Timișóra" și „Brașov" au desfășurat o activitate rodnică. Au fost însĕ 5 des-

părţĕminte, cari n'au dat aprópe nici un semn de viéţă.

La punctul acesta ia cuvêntul Dr. V. *Onişor*, insistând cu deosebire asupra acestor 5 despărţĕminte neactive. Vorbitorul nu e îndestulit numai cu simpla constatare a acestei neactivităţi, ci ar dori sĕ scie şi causele; — căci e cel puţin ciudat, că între aceste despărţĕminte figuréză centre românescĭ ca Lugoşul, Orăştia etc. Nu face nici o propunere, dér rógă comitetul central, ca pe viitor sĕ dea acestor despărţĕminte, într'un fel óre-care, un imbold la muncă.

Referentul continuă apoi espunerea sa ocupându-se mai pe larg cu cestiunea *bibliotecilor poporale* şi relevă părerea comisiunei, ca în locul bibliotecilor ambulante „Asociaţiunea" sĕ editeze cărţi eftine anume pentru popor, aşa că fie-care ţĕran sĕ-şi pótă avé acasă biblioteca proprie, potrivită gustului şi intereselor sale. (Prof. *Precup* (Blaşiŭ) sprijinesce acéstă părere.)

Reasumând, referentul face următórele propunerĭ:

a) se aprobă disposiţiunile luate de comitetul central pentru ridicarea zidirei Museului şi pentru pregătirea colectelor în scopul înzestrării;

b) sĕ se ia act de terminarea şi închirierea Casei de chirie construită pe intravilanul din strada morii Nr. 6, ale cărei conturi definitive se vor presenta proximei adunări generale;

c) sĕ se autoriseze comitetul central, ca în tómna anului curent sĕ inaugureze prin despărţĕminte şi prin delegaţi speciali colecte pentru procurarea mijlócelor băuescĭ în scopul acoperirei restului cheltuielilor de zidire şi de instalare, apoi pentru spor'rea colecţiunilor Museului; în fine

d) sĕ se dea espresiune recunoscinţei şi mulţămitei adunării generale pentru donaţiunile în bani şi obiecte întrate pentru Museu şi sĕ se adreseze tuturor membrilor Asociaţiunii un călduros apel pentru sprijinirea cât mai intensivă a acestei frumóse şi importante instituţiunĭ.

Tóte propunerile aceste se primesc.

D-l Rubin *Patiţa* propune sĕ se înfiinţeze şcóle de menagiu. Propunerea nefiind anunţată la timp, presidentul n'o admite la discuţie, promite însĕ, că comitetul se va ocupa ulterior de ea.

Urméză raportul *comisiunei financiare* cetit de referentul Dr. *Comşa*, din care reiese, că averea întrégă administrată de „Asociaţiune" representă suma de *676.313 cor. 53 banĭ.* Fondul general al „Asociaţiunei" e de *311,750* cor. Referentul relevă, că socotelile sunt în cea mai bună regulă, şi amintesce, că în anul espirat comitetul a întrodus în administraţia sa contabilitatea duplă.

La propunerea referentului adunarea votéză comitetului absolutorin şi mulţumită pentru chivernisirea averei societăţii.

Apoi ia cuvêntul d-l Romul Cărăbaş, care în calitate de referent al comisiunei pentru înscrierea de membrii noi face raportul cel mai scurt, dér tot-odată cel mai elocuent. Intre aclamări generale spune, că rodul adunării din Timisóra e sporirea cu considerabila sumă de **5540** coróne, incurse de la membrii noi înscrişi. Intre aceştĭ membrii fundatori sunt: Institutul Victoria (Arad), institutul Timişana (Timişóra), George Breban, Mihaiŭ Ardelean, Dr. Nestor Opreanu, Dr. Isidor Pop şi Const. Burdea.

Urméză raportul despre alegerea comitetului central şi a funcţionarilor Asociaţiunei. Adunarea generală aclaméză cu entusiasm lista presentată de d-l referent Dr. Vecerdea, care e formată astfel: Preşedinte Iosif Sterca *Şuluţiu*, vicepreşed. At. *Marienescu*. Membrii: Nicolau Ivan Dr. Liviu Lemenyi, Iuliu Munteanu, Ioan F. Negruţ, Ioan Papiu, Dr. Ilarion Puşcariu, Dr. Eusebiu Roşca, Dr. Octavian Rusu, Nicolae Togan. Suplenţĭ: Dr. Ilie Beu, Dr. Vasile Bologa, Dr. Miron Cristea, Gavril Precup, Romul Simu.

Urméză la ordinea de ḑi fixarea locului pentru proxima adunare generală. D-l Dr. Vecerdea în numele despărţĕmêntului Braşov învită adunarea la Braşov. Preşedintele Lemenyi e însărcinat a o învita la Sibiiu. Rubin Patiţa presintă în scris rugarea despărţĕmêntului Alba-Iulia, ca sĕ se ţie acolo adunarea. Se lasă în sarcina comitetului fixarea locului adunării din anul viitor.

Programul fiind terminat, d-l preşedinte îşi esprimă mulţumita şi recunoscinţa pentru interesul şi căldura, cu care a fost îmbrăţişată adunarea la Timişóra. Cât va trăi — spunea dênsul — îi va fi o scumpă amintire conducerea acestei adunări, care e una din cele mai succese din câte a avut „Asociaţiunea". Şi-a esprimat apoi singura părere de rĕu, anume, că şi de astă-dată trebue sĕ se constate *absenţa Archiereilor* noştri dela adunare. (Publicul aprób㠖!) Mulţumesce în deosebi despărţĕmêntului Timişórei şi vrednicului preşedinte Emanuil Ungureanu.

D-l V. Onişor mulţumesce preşedintelui pentru conducerea înţeléptă din aceste două ḑile ale adunării.

Şedinţa se închide rĕmânênd pe după améḑi şedinţa secţiunilor scienţifice anunţată la 4 óre. Despre asta în numĕrul viitor.

Schimbarea de guvernatorĭ în Cernăuţĭ şi Triest. In legătură cu cele ce le-a scris ḑiarul nostru, când am aflat pentru prima óră despre stămutarea prinţului *Hohenlohe* de la Cernăuţi ca guvernator în Triest, dăm loc aici observărilor fóiei bavarese „*Münchener Neueste Nachrichten*", care de ordinar primesce informaţiunile cele mai bune din cercurile guverniale austriace. Étă cum presentă corespondentul vienes al numitei foi însemnătatea schimbărei de guvernorĭ în Cernăuţĭ şi Triest:

„Se adeveresce, că prinţul Hohenlohe până acum şeful ţĕrii Bucovinei va fi numit sĕu a fost deja numit guvernator în Triest. Putem sĕ felicităm pe guvern şi litoralul pentru acéstă numire, căci prinţul Hohenlohe aparţine celor mai talentaţi şi conscienţioşi representanţi ai funcţionarilor noştri politici. Acest funcţionar administrator încă relativ tinĕr, s'a probat în cele mai grele împrejurări pe teren naţional-politic şi social-politic în Boemia ca şi în partea ostică a imperiului. Marea grevă în minele de cărbuni din Boemia, s'a fost terminat la timpul sĕu cu aceea, că căpitanul districtual, care a intervenit, prinţul Hohenlohe a devenit popular şi la burgesime şi la lucrători.

Când fu avansat la postul de presedent al ţĕrii Bucovinei, numai cu părere de rĕu se despărţiră de el Germanii boemi, cari îl distinseră încă mai dinainte, făcêndu-l cetăţen de onóre.

In Bucovina prinţul Hohenlohe a dus la sfîrşit deposedarea boierilor în dietă şi formarea unei majorităţi liberale purtată de Germanĭ şi Rutenĭ. (Unde rĕmân democraţii români ai lui Onciul şi Lupul.— Trad.)

„Ca succesor al lui Hohenlohe, e designat consilieriul ministerial Dr. Octavian *Bleyleben*, preşedintele cancelariei presidiale a d-lui de Körber şi mâna sa dréptă. D-l de Bleyleben şi-a câştigat în cercurile germane prin sentimentele sale fidele germane şi prin tactul sĕu mare stimă şi preţ şi se crede, că este bărbatul cel mai apt, *de a ţiné în văgaşul ei sigur schimbarea lucrurilor sĕvîrşite* (de Hohenlohe — Trad.) *în mod atât de dibaciŭ*".

După informaţiunile de mai sus ale fóiei din München, Bleyleben va fi dér în Bucovina numai continuatorul direcţiunei inaugurate de Hohenlohe, ce culminéză în supremaţia germano-rutênă.

Românii bucovinenĭ au decĭ tótă causa sĕ stea la pândă şi sĕ fie cu ochii în patru, ca noua direcţie sĕ nu se desvolte pe pielea lor!

Memorandul Saşilor.

(Urmare.)

Unde lipsesce ocasiunea de a exercita o limbă în practică, resultatul amintit nici-odată nu se póte ajunge numai prin instrucţia şcolară. Cât de puţin efect póte avé instrucţia şcolară singură, fără exerciţiul practic paralel, arată esemplul ţĕranilor saşi, carĭ în viéţa de tóte ḑilele nu vorbesc limba germană literară, ci dialectul săsesc, şi cu tóte că instrucţia şcolară li-se face esclusiv în limba literară, ei totuşĭ nu sunt stăpâni pe acéstă limbă, deşi este strîns înrudită cu dialectul săsesc.

De aici se póte conclude, ce prospecte de resultat póte avé ţinta esagerată a învĕţămêntului limbei maghiare în comunele săsescĭ, carĭ nu stau în contact mai apropiat cu elementul maghiar, va sĕ ḑică în majoritate absolută a comunelor săsescĭ.

Din contră, învĕţarea unei limbĭ strĕine pe calea exerciţiului practic este fórte uşóră şi este o apariţie de tóte ḑilele pe teritorul patriei nóstre. In comitatele de nord şi vest (d. e. în Trencin, Nitra, Liptó, Pojun ş. a.) pe lângă limba maternă maghiară ori germană, aprópe fiecine vorbesce şi slovăcesce, fiind-că clasa servitorilor, lucrătorilor şi industriaşilor este compusă aprópe esclusiv din Slovacĭ. In părţile ardelene şi mai ales în straturile, ce ne preocupă, adecă în mijlocul populaţiunei ţĕrănescĭ *nu numai adulţii, dér aprópe fie-care copil sas scie românesce fără sĕ fi învĕţat la şcólă şi fără sĕ-l fi silit cineva.* Causa este, că aprópe nu esistă comună săséscă în care sĕ nu fie şi vr'o fracţiune, adesea considerabilă, de populaţiune românéscă, pe când numĕrul comunelor săsescĭ, în carĭ, sĕu în împrejurimea cărora sĕ esiste populaţiune maghiară, este dispareut.

Instrucţia şcolară esclusiv germană a copiilor polon din Posen sĕu Pomerania numai în acele părţĭ are un resultat multumitor şi durabil, unde acel copil este familiarisat cu limba germană prin contactul cu o populaţie germană. Acolo, unde nu se întêmplă acésta, chiar şi cel mai frumos resultat limbistic al instrucţiei şcolare va dispare în câţi-va ani. Conclusiunea cea mai importantă însĕ a experimentelor cu instrucţia germană în numitele provincii prusiane a uitat'o s'o citeze anteproiectul, adecă: că forţarea pe acest teren n'a avut resultatul dorit şi că *acea forţare n'a avut de loc darul de a stirni în populaţia polonă iubirea pentru limba germană.*

O altă causă a resultatului slab este, că în oposiţie cu articolul de lege 38 din 1868, în care metoda învĕţămêntului — după cum nici că se póte altfel — era lăsată patronilor şcólelor, va sĕ ḑică în majoritate confesiunilor — acestea fură constrinse şi încă prin ministrul cultelor şi instrucţiunei publice, de a face în şcólele nóstre instrucţia germană şi maghiară paralel si simultan, ceea-ce a fost în detrimentul ambelor limbĭ, deórece nu mai încape îndoială, că progresul în amêndouĕ limbile, din carĭ una este limba maternă a elevilor, trebue sĕ se facă după consideraţiunĭ cu desĕvîrşire deosebite.

De aceea am salutat ca un progres însemnat, când în sfîrşit am isbutit a desface acéstă conexiune şi când prin ordinul de la 1 Octomvrie 1903 Nr. 66,491, instrucţia în limba maghiară s'a separat. Acolo, unde începuseră mai 'nainte cu acéstă separaţie, resultatele au fost favorabile. Consistoriul acesta îşi permite a cita în privinţa acésta manualele escelente alcătuite pentru şcólele nóstre de Dr. Iuliu Iakobi şi cele ale lui Dr. Adolf Schullerus lăudate şi de domnul ministru al cultelor şi instrucţiunei publice. Aveam speranţa, că se va aştepta în linişte desvoltarea pacinică, spre a se vedé ce efect va produce noua metodă şi amintita circulară ministerială, şi referindu-ne la aprecierea unor inspectori cu experienţă din mijlocul nostru, avem convingerea, că în scurt timp s'ar fi ajuns resultatul întreg marginele posibilităţii.

In realitate, spre a asigura resultatul instrucţiei limbei maghiare în şcóla primară, nici *nu este nevoie de o nouă lege.* Un lucru este însĕ necesar: a nu pune nici o piedecă în calea progresului început în instrucţiunea limbei maghiare.

Şi cea mai mare pedecă ar fi proiectul actual, în cas când ar deveni lege. Căci proiectul acesta introduce în şcólă şi în învĕţămêntul limbei maghiare cugete şi momente psichice, carĭ pot sĕ distrugă înclinarea pentru acéstă instrucţie, unde ea esista deja. Cât timp instrucţia limbei maghiare în şcóla primară este tratată şi favorisată din acel punct de vedere, ca sĕ i-se ofere fie-cărui cetăţên ocasiunea de a învĕţa limba statului, cu care se întêlnesce ḑilnic în tóte actele administraţiunei şi justiţiei, spre a-l înzestra cu capabilitatea de a lua parte la viéţa publică, — se pare avantagios a cheltui energie şi timp pentru învĕţarea limbei statului.

Dér proiectul acesta se pune cu desĕvîrşire pe alt temeiŭ. Decă resumăm conţinutul sĕu şi discuţiunea din anchetă şi pressă, acest proiect se presentă ca o *verigă din lungul lanţ al mĕsurilor, carĭ au de scop a preface statul ungar într'un stat naţional maghiar, în care ori-ce manifestare de viéţă afară de cea maghiară este privită din capul locului ca ostilă statului.*

De ce sĕ tăinuim; că declaraţia Escelenţei Sale, ministrul cultelor şi instrucţiunei publice, făcută în anchetă, în care a ḑis, că „*naţionalităţile ca atarĭ nu posed nici un drept în privinţa şcólilor*" ne-a atins dureros. Domnul ministru a uitat în acel moment importantul articol de lege 44 din 1868, în care §-ul 26 enunţă, că nu numai fie-care comună şi biserică are dreptul de a înfiinţa şcólă, ci chiar şi „ori-care cetăţên al ţĕrii ori de ce naţionalitate ar fi el". Paragraful 17 al acelei legi enunţă dreptul fie-cărui cetăţên asupra instrucţiunei *în limba sa maternă,* ér §. 58 al art. 38 din 1868 confirmă acest drept.

(Va urma.)

Rĕsboiul ruso-japones.

Situaţiunea în Manciuria.

„*Lokalanzeiger*" anunţă din Mukden cu data de 21 Septemvrie: Japonesii au atacat defileul Daline (Talin), care se află la 75 verste spre sud-ost de Mukden. Ciocnirea, ce confirmă scirile aduse de misionarĭ despre înaintarea Japonesilor, nu se scie ce resultat a avut. Se pare că e vorba numai despre ciocnirĭ de avanposturĭ. Cu ocasiunea recunóscerilor făcute de generalii *Rennekampf* şi *Grekov* s'a constatat, că avangardele japonese înainteză în direcţie ostică. In Mukden se clădesc spitalurĭ mari, deórece se crede, că în curênd se va da o luptă sângerósă.

— Telegrama, ce a adresat'o Ţarului generalissimul *Kuropatkin* cu data de 21 Septemvrie, este următórea: La frontul de sud al armatei nóstre nu s'a întîmplat nici o schimbare. Din rapórtele primite în privinţa incăierării detaşamentului rus de la defileul Daline în ḑiua de 10 Septemvrie resultă, că *inimicul*, care a atacat în două rênduri, *a fost respins cu pierderi însemnate.* Ruşii au prins numĕroşi soldaţi japonesi şi au pus mâna pe multe arme şi muniţiunĭ. Pierderile nóstre sunt de: un ofiţer şi 3 soldaţi ucişi şi 43 soldaţi rĕniţi, mulţi din rĕniţi însĕ s'au reîntors în linia de luptă.

— Telegramă din *Londra*: Pe când despre înaintarea Japonesilor sosesc cele mai contradicĕtóre sciri, mareşalul *Oyama* a trimis un raport amĕnunţit despre ciocnirile întîmplate Sâmbătă spre nord de râurile Pinktaice şi Taice. Ruşii aveau cam o brigadă cu cavalerie şi artilerie. Oyama ḑice, de încheiere, că trupele rusescĭ au fost oprite şi silite a-se retrage.

Proclamaţia lui Oyama.

Mareşalul *Oyama* a dat o proclamaţie, în care învită trupele, ca în luptele viitóre sĕ-şi încordeze tóte puterile, deórece *luptele acele vor fi decisive în rĕsboiŭ.* Oyama ḑice, că întréga lume civilisată privesce la armata japonesă, care a stors admiraţiunea generală prin eroismul sĕu în luptele de până acum.

Asediul Port-Arthurului.

Aşa se vede, că Japonesii au început din nou atacul general contra fortăreţei. După o scire neoficială şi neconfirmată încă, ce vine din Tokio, ei ar fi cucerit fortul numit Kuropatkin şi încă un

fort situat pe o înălțime spre sud de Itsan, pe carĭ le-au ocupat printr'un asalt desperat. Scirea despre acest succes al Japonesilor a făcut o adêncă impresie la Petersburg, căcĭ se tem, că pe *Stössel* îl aștéptă ȡile fórte grele.

Un comerciant, care nu de mult a părăsit Port-Arthurul spune, că generalul *Stössel* desfășură o estraordinară energie. ȡiua în uniformă de gală face inspecție în fortărétă, încuragiând pe soldațĭ, ér nóptea în uniformă simplă continuă inspecția. Uneorĭ se odihnesce pe un șanț. Insoțit de nevastă-sa, el visitéză spitalele și mângăe pe rănițĭ. Față cu ofițerii e de o rigóre estremă. A dispus sĕ se închidă tóte cluburile. De multe orĭ, când se dau lupte, el apare la primele rîndurĭ. Orașul pare un cimiter, căcĭ séra nimenĭ dintre necombatanțĭ nu cutéză a eși din casă. Inmormêntarea soldaților căȡuțĭ se face nóptea.

SCIRILE ȠILEI.

— 11 (24) Septemvrie.

Societatea „Transilvania“, înființată la 1867, pentru ajutorul studenților, și a elevilor meseriașĭ românĭ, din Transilvania și părțile ei, publică concurs pentru acordarea stipendiului „Papiu Ilarian“ de *1800 lei* anual spre studiarea sciințelor istorice la una din universitățile streine. Concursul se va ținé în ȡiua de 1/14 Oct. 1904. Condițiunile ce trebuesc sĕ intrunéscă concurenții pentru acest stipendiu sunt: *a*) Sĕ fie titrat al universităților ungare (sĕ aibă esamenul de stat séu doctoratul.) *b*) Concurențiĭ sĕ adreseze cererile lor până în diua de 28 Septemvrie st. v. d-lui G. *Missail*, președintele societățiĭ str. Grațiósă 2 v. Bucurescĭ. Cererile vor fi însoțite de acte originale séu copiĭ legalisate, prin carĭ sĕ dovedéscă că întrunesc condițiunile de mai sus; *c*) Pe lângă actele de cualificație vor mai alătura: actul de naștere, prin care sĕ se constate că concurentul n'a trecut etatea de 30 anĭ, certificat medical, constătător, că nu este atins de nicĭ o infirmitate séu bólă cronică; *d*) Stipendiul se acordă pe timp de doi anĭ, cel ce va obține stipendiul, se va obliga prin act autentificat de notarul public, cum că după terminarea studiilor va rĕmâné în patrie. In cas contrar, va fi urmărit de Societate pentru rambursarea sumelor cheltuite cu el pe timpul studiilor. De asemenea va fi obligat a trimite comitetului la finele fie-căruĭ semestru școlar, certificate de frecuentarea cursurilor și progresul obținut la studiĭ, resultatul fiind negativ, i-se va retrage stipendiul. Orĭ-ce cerere sosită după terminul fixat mai sus 28 Septemvrie st. v. 1904 nu se va lua în considerație. *Bucurescĭ*, 9 Septemvrie 1904. — *Comitetul.*

Ultramoantanismul în biserica evanghelică. In conventul general al districtului montan al bisericei evanghelice augustane, ținut ȡilele acestea la Budapesta sub președința curatorului Zsilinszky și episcopului Sárkány, s'a desbătut proiectul de reformă a instrucției teologice, accentuându-se necesitatea complectării instrucției in direcție patriotică. La desbatere a luat cuvêntul un paroch evanghelic, susținênd, că înainte de tóte este biserica și după aceea vine patria. Pentru aceste cuvinte „Politisches Volksblatt“ din Budapesta, într'un articol de fond, care pórtă titlul de mai sus, îl numesce „Herostrat“, ér „Bud. Napló“ își esprimă estrema indignare pentru așa o indrăsnélă.

Un ȡiar fruntaș koșuthist ajuns la strîmtóre. ȡiarului „Die Zeit“ i-se depeșéză din Budapesta, că în ȡiua de 24 Septemvrie organul partidului koșuthist „Egyetértés“ va fi licitat. Esecuția a cerut'o fabrica de hârtie din Pettin căreia „E—s“ îi datoresce 10.604 coróne. „E—s“ este proprietatea unei societățĭ pe acțiĭ, ér acțiile sunt în cea mai mare parte în mânile lui Fenyő Sándor, condamnat pentru delict de imoralitate.

Contesa Lonyay și principesa Luisa de Coburg. Din Paris se telegrafeză, că fosta principesă de corónă Stefania, actuala contesă Lonyay a sosit la Paris, spre a se întêlni cu sora ei principesa Luisa de Coburg. Alaltăerĭ surorile s'au întêlnit și au stat împreună 3 óre, Surorile, carĭ de 7 anĭ nu s'au mai vĕȡut, s'au împăcat.

Darurile regelui Petru. Din incidentul încoronărei sale regele Petru a primit numĕróse darurĭ din Sêrbia și din străinătate. Țarul i-a trimis un splendid serviciŭ de masă esecutat din argint și o sumă mare de banĭ în aur. Sultanul i-a dăruit șése cai de rasă arabă

Militare. D-lui Filip *Suciu* sublocotenent în reservă la reg. de infanterie nr. 2, i-s'a permis a depune gradul de ofițer. — Al. *Micu* sublocotenent la reg. nr. 41 a fost transferat la reg. nr. 64. — Traian *Radu* sublocotenent detașat la reg. nr. 1 bosniac-herțegovinean a fost transferat la institutul medico-militar.

Wagner și Stössel. Cum ajung aceste două nume alăturea? Unul a fost compositor renumit german, ér al doilea este vitézul apĕrător al fortăreței Port-Arthur. Despre amêndoi se ȡice, că s'ar fi descoperit în timpul din urmă că ar fi de origine evrei, Este semnificativă de altmintrea rîvna pressei evreescĭ de a iscodi genealogiĭ fictive pe socotéla ómenilor celebri. De regulă se desmint asemenea genealogiĭ, dér ce impórtă? Nu toțĭ cetesc desmințirea, și ajunge décă în mintea măcar a unei părțĭ din cetitorĭ rĕmâne convingerea, că rassa evreéscă este o rassă alésă, din care ies celebrităță artistice séu generalĭ vitejĭ. — Mama lui Wagner rĕmânênd vĕduvă, s'a măritat după un actor cu numele Geyer, despre care însĕ nu se scie cu siguranță décă a fost evreu și chiar décă a fost — genealogia germană a compositorului întru nimic nu se alteréză prin acésta. Ér Stössel? N'are de cât numele comun cu nisce evrei din Moravia și Transilvania, în realitate se trage dintr'o familie veche germană din provinciile ostice. — A mai rĕmas sĕ se desmintă și faima despre generalul japonez Oku, despre care un reporter fantezist susținea mai deunăȡĭ, că l'a chemat Kohn....

Oprirea têrgului de rîmătorĭ. In urma ivirei unei bóle de porci căpitanul orașului Brașov a oprit têrgul de rîmătorĭ pe teritoriul orașului.

„Emke“. D-l Fr. Gajzágó, jude de tablă reg. în pensiune, s'a înscris membru fundator cu 200 cor. la kulturegyletul ardelean. Foile maghiare spun, că numita societate are *2057 membri fundatori.*

Introducerea automotórelor pe linia de pe Valea Someșului. Scirea referitóre la automotórele de pe Valea Someșului, pe care am publicat'o și noi, se desminte

Ajutóre pentru învĕțarea vieritului și agriculturei. La adunarea generală din 27 Faur 1904, a institutului de credit și economiĭ „Hațiegana“ în Hațeg, s'au votat două ajutóre de câte 400 coróne pentru doi tinerĭ românĭ din comitatul Hunedórei, cercurile pretoriale Hațeg-Pui și respective unul pentru învĕțarea vieritului, celălalt al agriculturei la orĭ-ce școlă din patrie. Prin acésta se deschide concurs și doritoriĭ de a primi amintitele ajutóre sĕ învită ca în 15 ȡile de la publicare, sĕ-șĭ aștérnă petițiile instruate cu carte de botez, atestat de purtare, atestatĭ că sciu ceti și scrie, și, că vorbesc pe lângă limba română, ungouresce séu nemțesce. Cei carĭ sciu vorbi tóte trele limbile vor fi preferițĭ. *Hațeg*, la 16 Septemvrie 1904. — „Hațiegana“ institut de credit și economii societate pe acțiĭ în Hațeg. — *Direcțiunea.*

O séră de cântece și balade, dată de d-l Herman *Hintz* cu binevoitorul concurs al d-lui director de musică Rudolf *Lassel* va avé loc în *5 Octomvrie* n. 1904 în sala Redutei cu următorul program: I. Robert *Franz:* „Genesung“, „Gute Nacht!“; Franz *Schubert*: „Frühlingstraum“ „Wohin?“. II. Robert *Schumann*: a) „Im wunderschönen Monat Mai“, b) „Aus meinen Thräuen spriessen“, c) Die Rose, die Lilie“, d) „Wenn ich deine Augen seh'“, e) „Allnächtlich im Traume“, f) „Ich grolle nicht“. III. Carl *Loewe:* „Odin's Meeresritt“, „Tom der Reimer“. IV. Richard *Wagner*: „Träume“; Franz *Liszt*: „Es muss ein Wunderbares sein“; Johannes *Brahms* „Wie bist du, meine Königin“, „So willst du des Armen dich gnädig erbarmen?“. V. Rudolf *Lassel*: „Mädchen mit dem roten Mündchen“, „Still!“; Adolf *Jensen*: „Margreth am Thore“, Hans *Sommer*: „Wo ich mich zeige“.

Avis. Mâne, Dumineca începênd de la órele 1 p. m., este deschisă în cetate numai farmacia d-lui Fr. Stenner, Strada Porțiĭ nr. 21.

„Musica orășenéscă“ va concerta mâne, Dumineca pe promenada de jos la órele 11 a. m.

Procesul școlelor catolice.

Joi la órele 5 d. a. s'a continuat discuțiunea în procesul intentat școlelor congregațiunei catolice. Inspectorul Theodoru a continuat cu cetirea raportului sĕu voluminos, ocupându se cu individualitatea acestor școlĭ și în special cu educația intelectuală și morală în aceste școlĭ. Educația intelectuală, ȡice raportorul, nu există. Cunoscințele, ce se dau în aceste institute nu sunt în legătură cu menirea și cu viéța femeii, mai puțin cu a femeii române. Causa principală a acestui fenomen este lipsa de un personal didactic corĕspundĕtor.

In ce privesce educațiunea morală a copilelor crescute în aceste institute, ele sunt supuse la un regim moral, care le demoraliséză voința, le stinge încrederea în sine, preparându le pentru sugestia stăruitóre a mediului catolic. D-l Theodoru arătă apoi cu esemple modul banal și sistematic, cum călugărițele dobândesc încrederea copilelor. Educația morală a călugărițelor are o singură țintă: desființarea individualității sufletescĭ a copilei și aducerea ei în stare de credulitate, care o dă cu totul în mâna și puterea lor.

De faptele din istoria națională nicĭ nu se pomenesce copilelor, e chiar oprit. Regele și Regina României sunt numițĭ Monsieur și Madame Charles etc.

Terminând, inspectorul Theodoru cere *desființarea școlelor congregațiunii „Notre Dame de Sion“*, nu în numele legalității călcată în picióre, der în numele tradiției nemului românesc și pentru apĕrarea lui. Cu acésta ședința s'a terminat, amânându-se pe diua de erĭ, Vinerĭ.

In ședința de erĭ inspectorul a depus conclusiunile sale în scris și s'a acordat apoi cuvêntul apĕrătorului d-nul A. D. Xenopol. Astăȡĭ vor fi ascultațĭ martorii, carĭ au fost citațĭ din oficiu.

Convocare.

Comitetul despărțămêntului „Clușiŭ“ al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român“ prin acésta convócă adunarea cercuală pe 9 Octomvrie st. n. 1904 la 3 óre p. m. în Clușiŭ, (localitatea Casinei române, strada Deak Ferencz nr. 4) și învită cu tótă onórea pe toțĭ membrii și pe toțĭ aceia, carĭ se intereséză de „Asociațiune“ și doresc a promova interesele ei, sĕ participe la acéstă adunare, care se va ținé după următorul program: 1) Deschiderea adunării prin președinte. 2) Exmiterea unei comisiunĭ pentru verificarea procesului verbal al adunării. 3) Raportul comitetului despre activitatea din acest cerc. 4) Esmiterea comisiunilor: a) pentru încasarea și înscrierea de membrii noi, b) pentru censurarea raportului comitetului. 5) Eventuală disertație. 6) Rapórtele comisiunilor exmise conform punctului 4 și deliberarea asupra lor din partea adunării. 7) Alegerea comitetului pe 3 anĭ. 8) Eventuale propunerĭ. 9) Inchiderea adunării prin președinte.

Din ședința comitetului despărțămêntului „Clușiŭ“, ținută în *Clușiŭ* 11 Septemvrie 1904.

Dr. George Ilea, director. *Dr. Victor Poruțiu*, secretar.

Bibliografie.

„Noul abecedar“ de Dr. Petru *Șpan* Sibiiu. Tiparul tipografiei archidiecesane 1904. Prețul 40 banĭ. Autorul a adăogat cărții și un povățuitor.

ULTIME SCIRI.

Petersburg, 23 Septemvrie. *Kuropatkin* a primit ordinul sĕ formeze trei armate marĭ: una sub conducerea lui *Zurubajev*, a doua sub conducerea lui *Linevicĭ*, a treia sub conducerea lui *Kaulbars*. Kuropatkin dispune actualmente de 9 corpurĭ de armată (?) — După scirĭ private în lupta de la 20 Sept. în jurul forturilor interne ale Port-Arthurului, 45 tunurĭ rusescĭ au fost făcute impracticabile, 23 ofițerĭ și 380 soldațĭ au fost ucișĭ, ér 750 rănițĭ.

Londra, 23 Septemvrie. Din Sanghai se vestesce, că de Lunĭ incóce Japonesiĭ au ocupat trei forturi. Față cu acéstă scire, raportele rusescĭ vorbesc despre contra-atacurĭ succese ale Rușilor.

Diverse.

O espedițiune polară. La Portsmouth s'a reîntors espediția de la polul sud de sub conducerea căpitanului de fregată Scott. Espediția a durat 3 anĭ și a fost făcută cu vasul „Discovery“. Personalul espediției în numĕr de 49 ómenĭ, se află într'o stare escelentă. Esplorațiunea a traversat ghiețurile până la 82°.17 de latitudine, bătênd cu 384 chlm. mai mult recordul cunoscut.

„Discovery“ a iernat la 640 chlm. mai spre sud, ceea ce n'a făcut'o nicĭ o navă până acum. Resultatul espediției e considerabil din punct de vedere geologic și geografic. Ea a descoperit o vastă regiune muntósă, care merge până la 83°20 de latitudine, ceea ce face a se crede că pămêntul se întinde până la polul sud printr'o serie de munțĭ înalțĭ. Espediția a studiat de asemenea, regimul formațiunei ghiețurilor șĭ-a făcut observațiunĭ magnetice.

Furnicĭ precaute. Călĕtorul H. v. Ihring a observat în călĕtoriile sale în Brasilia un fel de furnicĭ, carĭ pe lângă locuințele lor de iarnă îșĭ aranjaseră și locuințe confortabile de vară. In Brasilia se scie că rîurile ies în fie-care vară din alviile lor și cu asemenea inundațiunĭ furnicile de pe malul rîurilor ar peri cu siguranță, décă nu s'ar fi îngrijit din timp de mĕsurĭ profilactice. Ele șĭ-au alcătuit pe arborii înalțĭ și scutițĭ de pericolul inundației cuiburĭ rotunde de mărimea pumnului și până la mărimea unui bostan, unde se refugiéză cu provisiunile lor în timp de inundație. După-ce apele se retrag, furnicile se cobóră și ele pe pămênt, unde îșĭ găsesc mai ușor hrana.

Damele englese nicĭ-odată nu întrebuințéză cremă pentru față, ci lapte de acstravețĭ, calitate veritabilă englezéscă care se capĕtă în farmacia lui C. Balassa. Cosmetic nevătĕmător cu efect absolutamente sigur, care după 2—3 întrebuințărĭ face sĕ dispară pistrui, petele de ficat, sgrăbunțe, parasițiĭ și orĭ-ce necurățeniĭ, împrumutând obrazului o înfățișare înviorată și tineréscă. Sĕ se observe, ca pe fiecare sticlă sĕ fie pus numele Balassa. Sticla 2 corónе. Săpun de castravețĭ veritabil englesesc 1 cor., pudră de castravețĭ 1 cor. 20 b. Se capĕtă la farmaciĭ. Trimeterĭ cu posta face farmacia C. Balassa, Budapesta, Erzsébetfalva.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil **Traian H. Pop.**

Dr. med. univ.

Franz Stiehler

fost medic la spital.

Specialist pentru bóle interne, de copii și sexuale. — Dă consultațiunĭ dela 11—1 óre a. m. — *Strada Mihail Weiss Nr. 9.*

Cumpĕrațĭ pentru trebuințele de SESONUL de PRIMĂVARĂ și VARĂ **Stofe de mătase.** catifea, dantele, panglici etc. dela

Szénásy, Hoffmann & C-ie

MAGAZIN DE MĂTĂSĂRIE

Budapest, IV., Bécsi-utcza 4.

Mare asortiment în stofe de mătase de tot feliul. TOTE NOVITĂȚILE DE SESON. **Prețurĭ fixe. Inșelărĭ eschise.** Mostre se trimit în provincie franco.

Anunţ de licitaţie.

In 17 şi 18 Octombrie st. n. a. c. **se va vinde cu licitaţie** în localul casei de Zălóge, dela órele 8—11 a m. şi dela 2—4 óre p. m. **obiectele amanetate** în luna lui August şi Septembrie 1903, până inclusive cu nr. 14273—1903, a căror termin a espirat şi nu s'au rescumpĕrat.

Obiectele carĭ se vor vinde sunt: **Giuvaericale, Ciasornice de aur şi argint şi alte scule de aramă, Cióie, Cositor, flanele, haine bărbătescĭ şi femeiescĭ, Cisme, ghete şi altele.**

Vêndarea se face cu banĭ gata.

Rĕscumpĕrarea séu înoirea amanetelor se póte face numai cu o di înainte de licitaţie.

În diua vêndăriĭ cu licitaţie nu se permite nicĭ într'un chip a prelungi amanetarea.

Brassó, 22 Septembrie 1904.

Oficiul cassei de amanete din Braşov.

1—3.(1442)

O tineră domnişóră română, care a absolvat şcólele civile în Braşov, cunósce fórte bine limba română. germană şi în mĕsură mai mică limba francesă, este versată în lucrul de mână, până la cele mai fine **broderiĭ**, ştie croi haine de dame, e menageră escelentă, cunósce şi musica (pianul) doreşte a intra într'o familie bună şi distinsă, ca instructóre, séu ca damă de companie.

Informaţiunĭ amĕnunţite se dau de către Administraţiunea „Gazeta Transilv." în Braşov.

Un comis cu praxă la comerciul de coloniale, ferărie şi manufactură caută un loc la oraş sau în provincie.

Informaţiĭ se pot lua dela Administraţia „Gazetei Trans."

1—3.1513.

Cofetăria SEIDEL

în fie-care di deschisă, până la 11 óre séra.

Numeróse Jurnale şi Reviste,

Biliarde excelente,

Prăjiturĭ alese recunoscute.

Cafea aromatică.

Beuturĭ fără alcohol.

Joc de şah şi domino fără plată.

3—10.1504.

Podóba cea mai frumósă a femeiĭ este **un bust frumos!**

Apa KÄTHE pentru sîn.

Mijloc sensaţional, scutit prin lege, pentru a dobîndi un bust frumos, cu efect miraculos. **Apa Käthe** se foloseşte numai pe din afară, de aceia e potrivită pentru orĭ-ce constituţie corporală. **Apa Käthe** pentru sîn este de feliŭ vegetabil, şi nevătămătóre.

Preţul unei sticle 4 fl. cu instrucţie.

Se trimite sub discreţiune cu rambursa prin

Mdm KÄTHE MENZEL, Wien

XVIII, Schulgasse 3, I. Stock, Tire 78

3—6.1495.

FABRICAT DIN PATRIE!

Novitate!

KLEINOSCHEG SEC

PRODUDT DE PRIMA CLASĂ

Pivniţa de Şampanie

Fraţiĭ KLEINOSCHEG

liferanţiĭ curţiĭ ces. reg.

BUDAFOK.

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei"

se pot face orĭ şi când pe timp mai îndelungat séu lunare.

CHOCOLAT KOHLER

Marcă cu renume universal pentru calitate fină.

Vêndare cu mĕruntu şi engro **în Ungaria la**

Brázay Kálmán Budapest

VII. József körút 37—39.

5—10.1477.

Caut încă 2 vênătorĭ sîrguitorĭ, onestĭ, absolut trezĭ, fără darul beţiei. Simbrie 25 fl. şi onorar pentru împuşcat.

PIPER, Zĕrnescĭ.

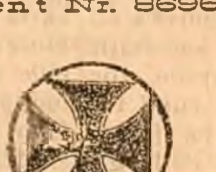
2—2.1512

Cruce séu stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta. Nu e mijloc secret.

Vindecă şi învioréză pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a se da împrejurăriĭ, că acest aparat vindecă boale vechĭ de 20 anĭ.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra: durerilor de cap şi dinţĭ, migrene, neuralgie, împedecarea circulaţiunei sângelui, anemie, ameţelĭ, ţiuiturĭ de ureche, bătaie de inimă, sgârciurĭ de inimă, asmă, audul greu, sgârciurĭ de stomac, lipsa poftei de mâncare, receală la mânĭ şi la picióre, reumă, podagră, ischias, udul în pat, influenţa, insómnie, epilepsia, circulaţia neregulată a sângelui şi multor altor bóle, carĭ la tractare normală a medicului se vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate încurse din tóte părţile lumii, carĭ preţuesc cu mulţămire invenţiunea mea şi orĭ-cine póte examina aceste atestate* Acel pacient care în decurs de 45 dile nu se va vindeca, i-se retrimite baniĭ. Unde orĭce încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis s ése co funde cu aparatul „Volta", de óre-ce „Ciasul-Volta"* atât în Germania cât şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit*, fiind nefolositor. **pe când aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat.** Deja **ieftinătatea crucei male electro-magnetice o recomandă îndeosebĭ**

Preţul aparatului mare e 6 cor. folosibil la morburĭ, carĭ nu sunt mai vechĭ de 15 anĭ.

Pretul aparatului mic e 4 cor. folosibil la copii şi femei de constituţie fórte slabă.

Expediţie din centru şi locul de vêndare pentru ţéră şi streinătate etc.

MÜLLER ALBERT, Budapesta, V, Strada VADÁSZ 42 A./E. colţul strada Kálmán.

ŞCÓLA privată de musică KAISER

(concession.)

WIENA 7, 8 şi 11 Bezirk. — **Anul şcolastic al 31-lea**

Anual circa 350 frecventanţĭ internĭ din streinătate. — **Şcóla de cant** (operă, concert, biserică cor), clavir. — Instrucţie în tóte instrumentele de musică. — Cursurĭ teoretice. — Curs metodic pentru învĕtătorĭ de cant. — Cursurĭ de 7 lunĭ pentru pregătirea la examenul de stat c. r. în Viena, Praga şi Lemberg. — Certificat de capacitate pentru postul de învĕţător şi dirigent de şcólă de musică privată. — Au depus examenul 108 candidaţĭ ai institutului, parte cu distincţiune. — **Clasă de pregătire** pentru esamenul de stat. — **Curs** pentru **Capelmeisterĭ.** — Candidaţilor li-se oferă ocasia a dirigea: chor şi orchestră şi pentru carĭ nu sunt şcolarĭ. — **Curs special** pentru **cultivare.** — **Curs de 2 lunĭ** ferial. — **Secţie** pentru **instrucţie teoretică** pe cale de corespondenţă. — Puterĭ didactice principale **Dr. M. Ditz** docent la univers. şi membru al comisiei de examenare de stat c. r. **M. Jentsch,** Director **R. Kaiser, L. Kaiser, Mila Kupfer Berger,** cântăreţ em. al operei c. r. **St Wahl** primul musicant de curte c. r. etc. etc. **Cu 1-a Octomvrie se încep cursurile.**

Prospecte se dau de către biroul institutului

WIEN, VII/1 Zieglergasse 29.

Conspect al familiilor de încredere care primesc şcolarĭ în pension.

Avis comercianţilor!

Pe câmpie într'un centru de prima forţă cu jur curat românesc, unde se pot face afacerĭ comerciale de tot bune — sĕ învită un comerciant român harnic.

Informaţiunĭ mai detailate sĕ pot afla la administraţiunea „Gazetei Transilvaniei".

1—3.,1511

Ciocoladă de Tannin

a lui **SZTRAKA,**

are cel mai bun efect

în contra diareĭ,

atât la copiĭ cât şi la adulţĭ.

O bucată costă **40 fillerĭ.**

Se află de vêndare în **tóte** farmaciile

In interesul fie-cărui părinte este ca sĕ cumpere copiilor

Haine bune durabile de şcólă.

Eu sunt singur, care pot oferi cumpĕrătorilor, pe lângă garanţie, **haine de şcólă** din stofele renumite şi moderne **Zsolnai** şi **Gácsi** **un asortiment bogat şi modern** cu

Preţurile cele mai ieftine.

In prăvălia mea se află **Pardiseurĭ** pentru **bărbaţi, junĭ şi copii, Paltóne de érnă, Ulstere. Raglane, Derbi, Paltóne popeştĭ, Surtuce de vênat, Blane** de călătorie, **Blane** pentru oraş, **Surtuce** de patinat şi **Surtuce** din **piele veritabilă Dan.**

Cu tótă stima

N. P. GOLDMANN

Prăvălie de haine pentru bărbaţi, junĭ şi copiĭ

Braşov, Tîrgul inului, în palatul lui Czell.